

Atrofi i vulva og skjede

Kvinner kommer som regel i overgangsalder etter allogen stamcelletransplantasjon med benmargsutryddende forbehandling. Slimhinnene i vulva og skjede blir tørre og såre, dette kalles atrofi. Symptomer ved atrofi i vulva og skjede er tørrhet, redusert fuktighet, brenning, kløe, svie ved vannlatning, urinveisinfeksjon, blødning og/eller ubehag ved samleie og trangere skjede.

Behandling av atrofi i vulva og skjede

Når du skrives ut fra sengepost og kommer på poliklinikken første gang vil du bli anbefalt å starte med Vagifem vagitorier. Lege vil skrive ut resept til deg. Ved tre måneders kontroll vil kvinner som er under 50 år starte med østrogen (Trisekvens). De fleste kvinner anbefales å benytte Vagifem i tillegg til Trisekvens. Etter 50 års alder bør kvinner stå på Vagifem vagitorier. Ved atrofi på ytre genitalia kan Ovesterin krem benyttes, dette er reseptfritt.

Det å gjennomgå alvorlig sykdom kan ha innvirkninger på seksuallivet, uavhengig av om sykdommen eller behandlingen har direkte innvirkning på kroppens fysiske funksjoner. Kreftforeningen har gitt ut et hefte som heter kreft og seksualitet hos kvinnen. Dette heftet er en veileder for deg under og etter kreftbehandling.

Kilder for informasjon

Denne brosjyren er basert på forskning, klinisk erfaring og samarbeid med hematolog og gynekolog.

Avdeling for blodsykdommer Kreftklinikken

Besøksadresse: Sognsvannsveien 20
Postadr: Postboks 4950 Nydalen, 0424 Oslo
Telefon: 23070460

Målgruppe: Kvinner som har gjennomgått allogen stamcelletransplantasjon
Faglig ansvarlig: Laila Kathleen Johansen og Liv Synnøve Myhre
Foto: Shutterstock, Cumulus sites
Sist revidert: September 2023

Genital kronisk transplantat-mot-vert-sykdom (kGVHD) Kvinner

Pasientinformasjon

Avdeling for blodsykdommer Kreftklinikken

GENITAL KRONISK TRANSPLANTAT-MOT-VERT SYKDOM (KGVHD) KVINNER

Dette er en veileder i hvordan du selv kan observere symptomer på genital KGVHD og hvilke behandlinger som kan være aktuelle. Den omhandler også østrogenmangel og hvordan dette kan behandles.

Hva er genital KGVHD?

KGVHD er en komplikasjon etter allogen stamcelletransplantasjon. Det oppstår immunologiske reaksjoner mellom donorcellene og mottakeren (deg), som kan føre til transplantat-mot-vert-sykdom. Genital KGVHD hos kvinner kan føre til hud- og slimhinneforandringer i ytre og indre genital.

Dersom du har symptomer på genital KGVHD, må du ta dette opp med din lege. Tidlig diagnostisering og behandling vil være viktig for å forebygge eventuelle langtidskomplikasjoner.

Alle kvinner blir undersøkt 3- og 12 måneder etter transplantasjonen, av gynekolog på Oslo universitetssykehus (OUS), Ullevål. Hematolog og gynekolog vil i samarbeid stille diagnose og igangsette behandling. Genital KGVHD kan oppstå måneder og år etter en allogen stamcelletransplantasjon. Etter 12 måneders-kontrollen bør du ha en gynekologisk undersøkelse en gang årlig hos din private gynekolog. Det anbefales å ta celleprøve hvert 2. år. Dersom det er konstatert genital KGVHD bør du følges opp på OUS, Ullevål.

Egenundersøkelse av genitalia og bruk av dilator

Ved første polikliniske konsultasjon etter transplantasjonen vil sykepleier og lege, i samarbeid med deg, søke NAV om en dilator (blå resept). Dilatoren mottar du per post i en anonym konvolutt. På tre måneders-kontrollen tar du med deg dilatoren til gynekolog, og du får instruksjon i hvordan du skal bruke den til undersøkelse av skjeden. Dilatoren brukes til egenundersøkelse av skjeden 2 ganger ukentlig. Egenundersøkelse bør du fortsette med flere år etter transplantasjonen. I tillegg bør du observere ytre genitalia jevnlig, benytt gjerne et speil, og se etter endringer.

Genital KGVHD vulva

Området rundt urinrøret og skjeden kalles vulva og består av ytre og indre kjønnslepper. Symptomer på genital KGVHD vulva er kløe, brenning, tørrhet, sprekker, åpne sår, blødning, rødhet, fortykkelse av kjertelvevet, arrdannelse og/eller smerter ved samleie.

Behandling av genital KGVHD, i vulva

Lokalbehandling av ytre genitalia kan være kortisonkrem eller immundempende salve. Sørg for god hygiene, og benytt lunket vann uten såpe, da dette kan irritere huden. Benytt gjerne olje uten parfyme. Ved tørrhet i ytre genitalia kan det også benyttes en middels fet krem uten parfyme.

Genital KGVHD, i skjeden

Skjeden er det indre kjønnsorganet hos kvinnen. Symptomer på genital KGVHD i skjeden er tørrhet, svie, rødhet, brenning, fortykkelse i skjeden, arr, blødning, kløe, smerter ved samleie, sprekker eller åpne sår og/eller sammenvoksninger. Sammenvoksninger av skjeden starter gjerne øverst i skjeden og det er derfor du skal benytte en dilator til egenundersøkelse.

Behandling av genital KGVHD i skjeden

Ved påvist genital KGVHD i skjeden kan det være aktuelt å starte opp med lokal kortisonbehandling. Denne behandlingen påføres ved hjelp av dilatoren. Dersom ikke kortisonbehandling alene fører frem, kan en også benytte lokal immundempende behandling. Denne behandlingen påføres også ved hjelp av dilatoren. I noen tilfeller kan det være aktuelt med systemisk behandling, og noen pasienter kan ha effekt av ekstrakorporal fotoferese (ECP).

Hvis du opplever at skjeden blir trang, kan det være aktuelt med tøying av skjeden. Ved hjelp av en dilator eller fingre kan skjeden tøyes. Slimhinnen i skjeden må være behandlet med østrogen før dilator benyttes til tøyeøvelser. Benytt vannbasert glidemiddel uten parfyme, smak og fargestoffer. Gynekolog vil instruere deg i hvordan dette bør gjøres. Ved trang skjede kan behandling med utblokking i narkose ha effekt. I enkelte tilfeller kan slimhinnene i skjeden vokse sammen. Da kan det være nødvendig med kirurgi.